

Akademická poradna Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy

Příklad dobré praxe¹

Anna Kucharská, Klára Špačková

Úvod

Príspevek predstavuje poradenské služby, jak jsou v současné době poskytovány pracovníky *Akademické poradny PedF UK* (<https://pages.pedf.cuni.cz/poradna>). Je potřeba zmínit, že v této oblasti máme bohatou historii, neboť existence poraden na fakultě se datuje již do minulého století, kdy existovaly poradny dvě – jedna na katedře psychologie (Akademická poradna) a druhá na katedře speciální pedagogiky (Poradna pro studenty s handicapem). Poradenství studentům poskytovali vyučující těchto kateder nad rámec svých akademických povinností.

S ohledem na stále se zvyšující počet studentů se specifickými potřebami (dále jen SP), ale také s prohlubující se potřebou podpory dalších skupin vysokoškoláků², byla v posledních letech vytvářena nová struktura, která by propojila existující dvě poradny do jednoho pracoviště a rozvíjela poradenské služby ve prospěch všech potřebných studentů. Došlo k tomu prostřednictvím projektu OP VVV ESF pro VŠ II na UK (2020–2022), jehož realizátorkou byla Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta se do něj zapojila přípravou konceptu poradny, ale také rozšířením poradenských aktivit. Poradenství nebylo již vykonáváno jako doplněk akademických činností pracovníků, nýbrž se jednalo o zcela rovnocennou činnost, patřičně finančně ohodnocenou a podpořenou metodicky. Necítilo se tedy pouze na studenty se specifickými potřebami dle metodiky MŠMT (*Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám MŠMT pro rok 2020*) a *Opatření rektora 23/2027*, nýbrž byly poradenské služby otevřeny všem zájemcům z řad studentů, ale i vyučujících.

Aktivity Akademické poradny PedF UK – pro studenty

Pro poskytování poradenských aktivit je kromě personálního zajištění nutné také prostorové a materiální vybavení. V projektu se to podařilo zajistit; v současné době Akademická poradna sídlí v budově Spálená 10, Praha 1 a disponuje třemi místnostmi, představujícími zázemí pro

¹ Akademická poradna PedF UK byla podpořena projektem ESF pro VŠ II na UK (2020–2022), registrační číslo: CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_056/0013322.

² I když zákon o vysokých školách, č. 111/1998 Sb., § 21 stanovuje, že povinností vysoké školy je *d) poskytovat uchazečům o studium, studentům a dalším osobám informační a poradenské služby související se studiem a s možností uplatnění absolventů studijních programů v praxi, e) činit všechna dostupná opatření pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké škole, f) činit vhodná opatření pro studium rodičů a osob, které převzaly dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu podle občanského zákoníku nebo právních předpisů upravujících státní sociální podporu, a to po dobu, po kterou by jinak trvala jejich mateřská či rodičovská dovolená (dále jen „uznaná doba rodičovství“), organizační zajištění, a zejména financování poradenských služeb jinému okruhu studentů, než jsou skupiny výše uvedené, je již přímo na jednotlivých vysokých školách. Vzhledem k autonomii vysokých škol není jejich poradenský systém tak transparentní, jako je poskytování poradenských služeb v preprimárním, primárním a sekundárním vzdělávání, kde legislativa stanovuje pro celou Českou republiku jasné standardy (tj. školský zákon č. 561/2004 Sb., navazující vyhlášky, např. č. 167/2016 Sb. a č. 27/2016 Sb.).*

10 poradenských pracovníků, pracujících na menší úvazky. Poskytováno je psychologické, speciálně pedagogické a logopedické poradenství³. Cílovou skupinou jsou všichni studenti PedF UK, nejenom studenti se SP – tabulka 1 nabízí přehled nabízených poradenských služeb. Za dobu realizace projektu v letech 2020–2022 navštívilo poradnu 220 studentů ze 14 fakult univerzity, bylo poskytnuto 976 konzultací. I když se důvody potřebné podpory mnohdy překrývají, lze konstatovat, že u cca 39 % studentů dominovalo studijní poradenství, u 19 % osobní poradenství, u 28 % studentů psychologické či speciálně pedagogické poradenství ve vztahu ke specifickým studijním potřebám, u 14 % studentů se jednalo o jiné zakázky (krizová intervence, profesní poradenství aj.).

Tabulka 1. Nabídka poradenských služeb v Akademické poradně PedF UK

Studijní poradenství	Modifikace ve studiu, plnění studijních povinností, organizace, téma a stres ze zkoušek, studijní strategie, komunikace s vyučujícím.
Osobní poradenství	Řešení náročných životních situací – rozchod, ztráta blízké osoby, aj.
Partnerské poradenství	Řešení problémů ve vztazích – v partnerství, v rodině, v přátelství i v dalších mezilidských oblastech (např. ve vztahu učitel – student).
Psychologické a speciálně pedagogické poradenství, zvláště ve vztahu ke specifickým studijním potřebám	Poradenství pro osoby se zrakovým postižením, sluchovým postižením, narušenou komunikační schopností, tělesným postižením, pro osoby se specifickými poruchami učení, s poruchami autistického spektra, s psychickými problémy, logopedie.
Krizová intervence	Krizové životní situace, nyní např. i v souvislosti s válkou na Ukrajině.
Profesní poradenství, zvláště u studentů se speciálními potřebami	Nevhodně zvolené studium, reorientace studia, výběr vhodného zaměstnání aj.
Pomůcky, kompenzace	Doporučení pomůcek a kompenzačních strategií, trávení volného času aj.
Funkční diagnostika ⁴	Doporučení ke studiu v rámci statusu studenta se specifickými potřebami (zajišťováno pro UK Point – Centrum Carolina).

Aktivity pracovníků poradny nejsou jen diagnosticko-intervenční, našim cílem je působit i preventivně. Proto byly zřízeny volitelné předměty, které umožňují podchytit zájem studentů na překonávání překážek spojených s vysokoškolským studiem. První z nich (*Jak zvládnout studium na vysoké škole*) je zaměřen na vstupní informace k vysokoškolskému studiu, druhý více sleduje nároky vysokoškolského studia, rozvíjí samostatnost, pracovní styl a well-being

³ Nabídka logopedického poradenství souvisí s realizací studijního programu Logopedie (v bakalářském i navazujícím magisterském studiu), ale také se studiem učitelství, na které jsou kladeny velké nároky z hlediska správného mluvního vzoru. Nabízíme budoucím profesionálům další práci na sobě v oblasti správné výslovnosti a podpory rozvoje verbálních dovedností, včetně dovedností rétoriky.

⁴ <https://centrumcarolina.cuni.cz/CC-24.html>

vysokoškola (Zvládání studijních nároků a duševní rovnováha). Další předměty cílí na skupiny studentů podle jejich specifických potřeb (Studijní strategie a strategie zvládání). Podpůrnou funkci může sehrát i *online kurz jógy*.

Připravujeme také podpůrné metodické materiály⁵, např. příručku pro nastupující studenty se SP (*SpecInfo*), navazující na obecnější příručku ke studiu, určenou pro všechny studenty (*PedInfo*). Dále jsou to metodické materiály pro studenty se SP daných kategorií, ale také pro vyučující (např. *Zásady kontaktu a pravidla komunikace se studentem se zrakovým postižením při vysokoškolském studiu, Student se specifickou poruchou učení na vysoké škole – otázky a odpovědi, Rozvíjení studijních kompetencí u studentů s poruchou autistického spektra, Úzkost, obavy a tréma během vysokoškolského studia*).

Aktivity Akademické poradny PedF UK – pro vyučující a zaměstnance UK

Služby Akademické poradny cílí také na podporu zaměstnanců UK, a to jak formou preventivní (organizování vzdělávacích aktivit, příprava metodických materiálů), tak intervenční (poradenství).

Vzdělávací programy v rozsahu 40 hodin byly v době realizace projektu zaměřeny na jednotlivé skupiny studentů se specifickými potřebami. Pět kursů se účastnilo celkem 66 pracovníků z 8 fakult UK. Kromě rozšíření poznatkové a dovednostní báze přispěly kurzy k navázání kontaktů mezi různými pracovišti. Dále se osvědčil kurz jógy, který byl v době epidemie covid-19 zajišťován online, v současné době využíváme nahrávek tohoto kurzu s možností individuálních konzultací. Mimo kurzy je informační báze zajištěna metodickými materiály, které již byly představeny v kapitole věnované studentům. Velký důraz klademe na pravidelné proškolení a přenos informací na pracovníky z kateder naší fakulty prostřednictvím katedrových koordinátorů, dva až třikrát do roka pořádáme pro ně odborné semináře a workshopy.

Bohužel se zatím nepodařilo příliš rozšířit poradenské služby pro pracovníky PedF UK. V osobních konzultacích, které pracovníci poradny s vyučujícími mají, naprosto dominuje jejich podpora při řešení studijních problémů studentů, nikoli řešení vlastních potřeb vyučujících. Doufáme, že se rozvine více osobní a vztahové poradenství, případně i podpora jejich dalšího profesního rozvoje.

Závěr

V současné době je již *Akademická poradna PedF UK* samostatným servisním pracovištěm fakulty (*Opatření děkana č. 19/2023*). V aktivitách, které byly ověřeny v projektu, dále pokračujeme. Vytváříme prostor pro aktivity nové, např. organizování skupinových forem práce pro studenty i vyučující. Na základě mezifakultních dohod, které se v současné době připravují, budeme dále poskytovat poradenské služby studentům z jiných fakult Univerzity Karlovy.

⁵ <https://pages.pedf.cuni.cz/poradna/metodicke-materialy/>

Literatura:

Evidence studentů [online]. Praha: Univerzita Karlova [cit. 2023-09-14]. Dostupné z WWW: <https://centrumcarolina.cuni.cz/CC-24.html>.

Opatření děkana č. 19/2023. Organizační řád Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy [online]. Praha: Univerzita Karlova, 2023 [cit. 2023-09-14]. Dostupné z WWW: <https://pedf.cuni.cz/PEDF-71.html?y=2023>.

Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám MŠMT pro rok 2020 [online]. Praha: MŠMT, 2020 [cit. 2023-09-14]. Dostupné z WWW: : <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/pravidla-pro-poskytovani-prispevku-a-dotaci-verejnym-vysokym-7>

Standardy podpory poskytované studentům a uchazečům o studium se speciálními potřebami na Univerzitě Karlově. Opatření rektora 23/2017 [online]. Praha: Univerzita Karlova, 2017. [cit. 2023-09-14]. Dostupné z WWW: https://centrumcarolina.cuni.cz/CC-21-version1-or_23_2017_ssp.pdf.

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění účinném od 1. 4. 2021. [online]. Praha: MŠMT, 2021 [cit. 2023-09-14]. Dostupné z WWW: <https://www.msmt.cz/dokumenty/zakony>.

doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.
anna.kucharska@pedf.cuni.cz

PhDr. Klára Špačková, Ph.D.
klara.spackova@pedf.cuni.cz

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra psychologie a Akademická poradna
Magdalény Rettigové 4
116 39 Praha 1